

شاه فریدالدین بغدادی: بانی اسلام در کشمیر

عابد گلزار*

کشتوار یکی از زیباترین منطقه ایالت جامو و کشمیر می باشد. تا سال گذشته کشتوار با دوده پیوسته بود، ولی بعد از تجدید مرزبندی مناطق ایالت جامو و کشمیر، دولت کشتوار را یک موضع مستقلی قرار داد و اکنون شهرک کشتوار مرکز انتظامی دولت است. کشتوار از سرینگر، پایتخت گرمایی ایالت جامو و کشمیر ۲۸۰ کیلومتر و از جامو ۲۲۹ کیلومتر فاصله دارد و از سطح دریا ۵،۳۰۰ فیت ارتفاع دارد. کشتوار در وسط قرن نوزدهم ملحق به کل ایالت جامو و کشمیر شد ولی در طول تاریخ، پادشاهان مختلف، مستقلاً حکومت کشتوار را در دست داشتند. به علاوه کشتوار خاص، منطقه‌های که زیر تسلط سلطنت کشتوار بوده از جمله ناگیسی، پادر، زانسکار مرواه (وارون)، دچهن، اودیل، کونتواره، سرور سرتهل، بونجواه-دوده (سراج) می باشد.

کشتوار طوری که گفته شد پر از زیبایی چشمه‌ها و کوه‌ها است. زمین حاصل خیز دارد و بنابراین پژوهشگران و مؤرخان گمان دارند که «کشتوار» از دو واژه ساخته شده (کشت، واژه فارسی به معنی اراضی که برای کاشت به کار برده شود) و (وار، واژه کشمیری به معنی باغ) پس واژه «کشتوار» به معنی زمین حاصل خیز می باشد. شهرک کشتوار کنار رودخانه چناب واقع است، و از لحاظ وسعت، بزرگتر از دوده و بهدرواه می باشد. بازار شهرک به دو قسمت تقسیم شده است. شهیدی رود (خیابان) و صدر بازار. ساختمان شهرک هم قدیمی است و هم جدید. همه دفاتر دولت، در محیط بازار می باشد. شهرک کشتوار در ۴۹ وارد (ناحیه‌ها یا بلوک‌های انتظامی) منقسم است.

* رئیس بخش فارسی کالج دولتی، دوده (جامو و کشمیر).

دربارهٔ مسافرت شاه فریدالدین بغدادی از بغداد به کشتوار و فعالیت تبلیغی آنجناب در کشتوار مؤرخان طوری نظر دارند که سید محمد فریدالدین بغدادی پسر سید

مصطفی از اولاد شیخ سید عبدالقادر جیلانی بوده. در سال ۱۰۰۰ هجری مطابق ۱۵۹۱ م به مقام بغداد (عراق) دیده به جهان گشود. بعد از حفظ قرآن و تحصیل علوم دینی، عازم حج شد و در مکه مکرمه از شیخ جلال الدین عربی کسب فیض کرد. از مکه به مصر مسافرت کرد و آنجا در مجالس

هر سال بتاریخ هفتم هار (یکی از ماه سنهٔ بکر می هندی) عرس مبارک شاه موصوف باشکوه بسیار برگزار می‌شود.

شیخ محی الدین قادری مراتب عرفانی و روحانی را

پی نمود. در زمان کودکی، می‌گویند شاه فریدالدین در خواب از جدِّ اعلی خود شیخ عبدالقادر جیلانی دستور گرفت که او باید برای تبلیغ دین مبین اسلام عازم کشتوار شود.

چون تصمیم مسافرت کرد و با چندین بزرگان و همسر اولش شاهزاده بی بی از بغداد به سوی سند (یکی از استانهای پاکستان کنونی) حرکت نمود. در این سفر یکی از بازرگانان مشهور، مال و متاع خود را کنار گذاشت و همراکب شاه بغدادی شد که موصوف وی را به درویش محمد ملقب نمود. در سند، والی سند «شاه ابدال» از شخصیت پُر جمال و پُرکشش شاه فرید متأثر گشت و حکومت را رها کرد و همراکب وی شد. این قافله از سند به سوی آگره سفر نمود و در این جهت رفیق سوم حضرت بهاءالدین سامانی را پیدا کرد. از آنجا عازم دهلی شد و از دهلی تا پانی پت پیاده سفر نمود و آنجا یار محمد همراکب شاه فرید شد و بنابراین چهار رفیق با هوش و کمال برای شاه موصوف میسر شدند. منتهی در سال ۱۰۶۷ هجری یعنی ۱۶۵۷ میلادی به سن ۷۵ سال از راه سیالکوت با رفیقان خود وارد ایالت جامو و کشمیر شد. قبل از ورود شاه فرید به کشتوار، مقاماتی که شاه فرید قیام فرموده از جمله مهور، گول، سنگلدان، رام بن، راج گر، و آخرش شهرک دوده رسید و اینجا دو و نیم سال قیام فرمود و مشغول به اشاعت اسلام شد. آخر قصد کشتوار فرمود و به راه بهرت و سدهون به کشتوار رسید. اینجا پادشاه کشتوار از او استقبال نمود و تعداد بسیاری از مردم کشتوار

که هندو مذهب داشتند مشرف به اسلام شدند. زندگی اجتماعی و فرهنگی و مذهبی و سیاسی کشتوار منقلب شد. کشتوار بعد از آن مرکز روحانیت و معرفت خوانده شد.

کشف و کمالات روحانی سید فریدالدین بسیار است و اندکی در کتب تاریخ هم

جا یافته است، ولی بیشتر از این سینه به سینه به مردم رسیده است که اینجا محلّ تذکر نیست.

همین کافی است که پادشاه کشتوار کیرت سینگ

با ارکان دولت از منزلت سید موصوف تحت

تأثیر گرفت و مشرف به اسلام شد. در سال

۱۶۸۷ هجری اورنگ‌زیب پادشاه مغول هندوستان

در سند، والی سند «شاه ابدال» از شخصیت پُر جمال و پُر کشش شاه فرید متأثر گشت و حکومت را رها کرد و هم‌رکاب وی شد.

موصوف را ملقب به سعادت یار خان نمود. کشتوار طبق دستور کیرت سینگ (سعادت یار خان) یک جایگاه امن و مرکز اشاعت اسلام شد. در آن زمان چندین خانواده‌های کشمیری‌الاصل از درّه کشمیر به کشتوار هجرت نمودند و در جامعه کشتوار عزت و اعتبار پیدا کردند.

مؤرخان معتقداند که قبل از ورود شاه فرید در کشتوار، تعداد اندکی از افراد مسلمان در آنجا وجود داشتند. اولاً به‌علت اینکه یعقوب شاه چک (آخرین پادشاه مستقل کشمیری) وقتی که به کشتوار حمله بُرد، چندین افسران و ارتشهای او در کشتوار سکونت اختیار کردند. دوّم به‌علت این که علما و مشایخ از درّه کشمیر منجمله حضرت شاه همدان، شیخ نورالدین نورانی، زین‌الدین ریشی، بابا لطیف‌الدین، زین‌الدین علی دار، بابا داؤد گهنی با کشتوار ارتباط داشتند. گفته می‌شود که حضرت سید علی همدانی (شاه همدان) بشارت داده بود که در کشتوار، شاه فریدالدین بغدادی برای اشاعت اسلام تشریف خواهد آورد.

شاه فریدالدین بغدادی بالاخره جان خود را به‌جان آفرین سپرد و در کشتوار جایی که دربار فریدیه یا آستان بالا نامیده شده، مدفون است. هر سال بتاریخ هفتم هار (یکی از ماه سنّه بکر می‌هندی) عرس مبارک شاه موصوف با شکوه بسیار برگزار می‌شود. مردم از اطراف و اکناف جامو و کشمیر برای زیارت تبرکات و آثار شاه مرحوم از جمله

عمّامه، کلاه مبارک، شمشیر، عصا، قمیص، مسواک و غیره می‌رسند و از خداوند بخشش گناهان و نزول رحمت می‌طلبند.

منابع

۱. روضة‌العارفین از ضیاءالدین.
 ۲. تاریخ کشتوار از دکتر غلام محی‌الدین صوفی.
 ۳. تاریخ کشتوار از سید نجم‌الدین.
 ۴. احوال کشتوار (فارسی) از پندت شیوه جی در.
 ۵. تاریخ کشتوار از عشرت کشمیری.
6. *Ocean of Spirituality*, by Zubair Ahmad.
7. *A Cultural History of Kashmir & Kishtwar*. by Fida Mohammad Khan Hasnain.